

"Haapajärven **A. Hämäläinen** Oulun Hiihdon päämatkan voittajaksi." Näin komeili ikkunassa naapuri Kalevan etusivulla 4.3. Esillä oli sen päivän numero vuodelta 1941 — siis 50 vuotta sitten. Historioitsija **Kullervo Leinosen** kirjoittamasta Oulun Hiihdon historiikirjasta löysin tietenkin saman asian.

Voittaja edusti Haapajärven sk. Urheilijoita, mutta historiassa Hjärvi on vaihtunut -vedeksi! Tekevälle sattuu. Hän oli Kannaksen evakkoja, kotoisin Metsäpirtistä Laatokan rannalta.

Talvisodan talvena 1940 kilpailuja ei tietenkään ollut voitu järjestää, joten nämä olivat ensimmäiset riemukkaiden 50-vuotisjuhlahiihtojen jälkeen. Niiden innostamana OHS kokeili uudelleen yhteislähtöä päämatkalla, joka oli 30 km, varsinainen Oulun Hiihto. Lähtöpaikkana oli Lämsäjärven jää. Kokemukset yhteislähdöstä näin rajoitetulla alueella olivat kielteisiä, joten siihen se jäi.

Vähän aikaisemmin olin lukenut postiluukkuuni pistetystä Tervahiito-lehdestä ilmoituksen, että TERVAHIIHDON HISTORIIKKI on nyt saatavissa 120 mk:lla. Se ei ole paljon näin näyttävästä kirjasta. Suosittelen!

Jokunen vanha ystäväni arvaakin jo, mihin pyrin. Totta! Tosin tiedän taistelevani tuulimyllyä vastaan, Hiihtoseuraa ja ehkä lehdistöäkin vastaan, mutta eiköhän ole terveellistä muistuttaa silloin tällöin tosiasioistakin.

Leinosen mainion kirjan nimi on Oulun Hiihdot. Tuon monikon huomaa oikeastaan nyt vasta. Jos se olisi pienellä, niin... mutta kun on isolla, niin kuin Oulun Hiihto, niin on se ehkä käsitettävä kompromissiksi, koska Leinonenkin ehkä joutui vastatusten tuulimyllyn kanssa, myös hän. Pääasia kuitenkin, että kirja on hyvä.

Kirjansa 3. luvussa, Ylipitkät matkat Oulun hiihtojen erityispiirteeksi (1945—1959), osassa 3.1., Jälleenrakennusta pitkien hiihtojen hengessä (1945—1948), Leinonen kertoo, miten syntyi

Oulun hiihtojen yhteislähtöinen ylipitkä. Aloittehan tuli Hiihtoliitolta. Muistan hyvin innostuksen, ja aluksi urheilunimimerkkinä **Kolmio** olikin näköetäisyydellä mukana. Leinosen mukaan puhuttiin Oulun Hiihdon tai Oulun hiihtojen ylipitkästä tai pitkän matkan hiihdosta.

Ylipitkän historian merkkitapauksiin kuuluu 1951-vuoden 90 km, jolle osallistui

Elon laskuopin mukaan...

Hiihdettiin nyt 102. Oulun Hiihto/Tervahiito. Tulipahan vain mieleen, kun lueskelin Kullervo Leinosen Oulun hiihtojen historiaa. Voittajataulukkoineen, kaikkiin. Leinonen on muuten keksinyt puhuttelevan otsikon 5. luvulle: Hiihtoherroja ja

sä. Entiset enemmän tai vähemmän reilut kilpaveikot ampuivat nyt toisiaan...

Siihen mennessä oli hiihdetty 29 kertaa. Kymmenen vuotta myöhemmin, 1928, hiihdettiin 39. kerran, ohjelmassa vain 30 km eli varsinainen Oulun Hiihto. Talvela 1929 ei Oulun Hiihtoa voitu järjestää, koska ainoat sopivat viikonvaihteet oli varattu Ounasvaaran ja Kaijuun kisoille. Näin Leinonen. Hiihtoliitto ei ilmeisesti paljoakaan välittänyt oululais-ten puuhista.

40. kerran hiihdettiin 1930, mutta vain 20 km. V. 1939 järjestetyt suuret 50-vuotisjuhlahiihdot olivat siis vasta 49:nnet kilpailut! Asia ei muistaakseni kukaan tiedostanut (toimittajana olin kovastikin mukana), vaikka ei sekään juhliamieltä olisi vähentänyt. Tulee vain mieleen, miten laskuopin mukaan olisi pitänyt numeroida... Ikää Oulun Hiihdolla tietysti oli 50 vuotta, kaikkien laskuoppien mukaan.

Vuonna 1989 Oulun Hiihdolla oli ikää 100 vuotta, sitäkin ei kukaan voi kiistää, hiihti vaikka kuinka tervassa eikä vain tervalla. Mutta... 50:s Oulun hiihtokilpailu järjestettiin vasta ns. välirauhan talvena 1941. Ja sitten hiihdettiinkin taas pysy selässä. 51. kisat järjestettiin vasta 1945, jolloin siis oli myös se ensimmäinen ylipitkä, sitten v:n 1901, jolloin jo oli hiihdetty 80 km.

Viimeisestä sotatalvesta 1945 lähtien (usein unohdetaan, että nuoret miehemme vielä sen talven tappelivat Lapin raukoilla rajoilla) hiihtokisat onkin sitten pidetty joka talvi, mutta: juhlahiihto 1989 oli vasta 95:s kisa. Ynnälaskun mukaan. Ja nyt hiihdettiin 97:nnet kerran. M.o.t.

Entä sitten Tervahiito? Ensimmäinen nimeitys Tervahiito hiihdettiin siis 1955, joten tavallisen ynnälaskun mukaan OHS:llä nyt on takanaan 37 Tervahiitoa. En minä tätä pirhuuttani kirjoita saati vähätelläkseni, kysynpä vain, lystin vuoksi, miten näitä pitäisi nimitellä! Oikea otsikko olisi ollut esimerkiksi: 100-vuotias Oulun Hiihto tai Oulun hiihtoja 100 vuotta.

TERVA

vanhakantaisine varusteineen itse urheiluprofessori **Tahko** alias **Lauri Pihkala**. Tahkon arvio Oulun ylipitkän mahdollisuuksista Oulujokivarren maisemissa ei ollut rohkaiseva (Kaltio 8/51), mutta hänen osallistumistaan sai oikeastaan alkunsa se, että "turistit" seuraavista kisoista alkaen kutsuttiin mukaan. Ja siitä alkoi Oulun Hiihdon nousukausi.

Kilpailutapahtuman nimi oli siis Oulun Hiihto, oli ollut alusta alkaen. Päämatka, Oulun Hiihto, oli tuolloin 30 km. Pitkä hiihto oli pitkä hiihto, 1949—59 se oli 90 km. Vasta 1955 OHS julisti kilpailun sen nimestä, joksi valittiin Oulun Tervahiito.

Leinonen toteaa, että uusi nimi eli Oulun hiihtojen tulevaisuuden kannalta erityisen merkityksellinen, sillä vaikka se oli valittu 90 km:n matkan nimeksi, Oulun hiihdoista ruvettiin sitten kokonaisuutenaan puhumaan Tervahiittona. Historioitsija ei ota kantaa, hän vain kertoo.

Ja nyt on sitten 102. Oulun Hiihto/Tervahiito! Vai onko?

sankareita (1889—1988). Se on nimittäin luettelo puheenjohtajista, sihteereistä, rahastonhoitajista ja johtokunnan jäsenistä ja kilpailujen voittajista.

Herrat on herroja. Kolmessa ensimmäisessä ryhmässä ei ole yhdenkään naisen nimeä, vaikka ensimmäiset naisten kilpailut järjestettiin sentään jo 1922. V.

1902 perustetun Oulun Hiihtoseuran johtokuntaan valittiin ensimmäinen nainen 1949(-51). Hän oli **Sylvi Montonen**. Olikin tomera nainen, joten ei ihme! Vv. 1952—54 kuului johtokuntaan **Rakel Hautala**, mutta sitten oli vuosikymmenien tauko, kunnes 1981—82 tuli **Työne Repon** ja 1987—88 **Raili Junnilan** vuoro.

Mutta se laskuoppi! Ensimmäinen Oulun Hiihto, 32 km Rommakon ja Kempeleenlahden jäällä, hiihdettiin siis 1889. Oulun hiihti ei vielä silloin ollut erisnimi. Sen jälkeen hiihdot järjestettiin joka talvi "satoi tai paistoi". Mutta talvella 1918 ei voitu kilpailla, sillä silloin hiihdettiin pyssy seläs-